

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

2018

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 2½

Bammbiri ili li na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heli bammbiri li na KHETHEKANYO MBILI:

KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)
KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa zwa vhudavidzani (2 x 25) (50)
2. Ni lavhelelwa u fhindula mbudziso NTHIHI kha KHETHEKANYO YA A, na MBILI kha KHETHEKANYO YA B.
3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa khalwo.
4. Thomani KHETHEKANYO INWE NA INWE kha siatari LISWA.
5. Ni fanela u pulana (sa tsumbo ni tshi shumisa mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii), u vhalulula na u sedzulusa mushumo wanu. Pulane i fanela u RANGELA phindulo yanu.
6. Vhupulani hothe vhu fanela u sumbedzwa zwi khagala. Ni tsivhudzwa u tala mutalo wo budaho vhukati ha vhupulani hothe.
7. Ni tsivhudzwa nga ndila yo khwathisedzwaho vhukuma u shumisa tshifhinga tshanu nga ndila i tevhelaho:

KHETHEKANYO YA A: U ya kha minetse ya 80
KHETHEKANYO YA B: U ya kha minetse ya (2 x 35) 70
8. Nomborani phindulo dzanu zwi tshi anana na kunomborelwe kwa mbudziso kwo shumiswaho kha ili bammbiri la mbudziso.
9. Thoho i SONGO dzhielwa nthu musu ni tshi vhala tshivhalo tsha maipfi.
10. Nwalani nga vhudele, nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO YA 1**

Fhindulani mbudziso NTHIHI fhedzi kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha a 400 u swika kha a 450. Nwalani NOMBORO na T̄HOHO ya maanea e na nanga.

- 1.1 Ndo pfa i tshi tou vha ngoho uri ... [50]
- 1.2 Vhabebi, vhone phangami ya vhudziki zwickoloni. [50]
- 1.3 Madalo a fhethu ha vhufa ha lushaka o ri ḁisela tshanduko. [50]
- 1.4 Ifa muṅani ndi dakalo-tshililo. [50]
- 1.5 Ndi tshifhio tshiala tshine nda nga sia-vho shangoni? [50]
- 1.6 Zwifanyiso zwi tevhelaho zwi nga ṱokonya kana zwa vusa zwipfi zwaṅu, kana zwa dzikusa kuvhonele kwaṅu kwa zwithu. Dinangeleni tshifanyiso ni kone u riwala maanea. Nwalani nomboro ya mbudziso ye na nanga (1.6.1, 1.6.2 kana 1.6.3), ni kone-ha u ṅea maanea aṅu ṱoho yo teaho.

PFESANI: Hu tea u vha na vhuṱumani vhu re khagala vhukati ha maanea aṅu na tshifanyiso tshe na nanga.

1.6.1

[Zwi bva kha: www.google.co.za]

[50]

1.6.2

[Zwi bva kha: www.google.co.za]

[50]

1.6.3

[Zwi bva kha: www.google.co.za]

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO YA 2**

Fhindulani mbudziso MBILI kha dza rathi dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha a 180 u swika kha a 200. Nwalani NOMBORO na THOHO ya tshibveledzwa tshe na nanga.

2.1 VHURIFHI HA TSHIOFISI (FOMALA)

Vhathakhi Outfitters yo lambedza nga tshomedzo dza nyonyoloso vhuponi ha haṅu. Ndambedzo iyo i sumba u vha na thuso khulwane kha lushaka. Vhazulapo vho nyanyuwa lwe vha ni humbela uri ni riwalele Vhathakhi Outfitters luṅwalo lwa ndivhuwo.

Nwalani luṅwalwo ulu lwa ndivhuwo.

[25]

2.2 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU**NDIVHADZO YA RADIO**

Nga mbilu vhuṅungu ri vha divhadza nga u fhira shangoni ha lizhakandila Vho-Thifhiri Masosa vhe vha ri sia zwi songo lavhelelwa. Minwaha minzhi ya vhutshilo havho vho lwela u phulusa vhaswa kha khombo dzine vhaswa vha musalauno vha livhana nadzo.

Shumisani ndivhadzo iyi u riwala nganeavhutshilo ya lizhakandila ili.

[25]

2.3 RIVIYU

Vha khamphani ya u andadza dzibugu vho vheaho fulufhelo kha inwi, vho ni nekedza iṅwe ya dzibugu dza litheretsha ine vha tama u i andadza uri ni i vhale ni dovhe ni ite riviya yayu.

Nwalani riviya ya bugu iyo.

[25]

2.4 ATHIKILI YA MAGAZINI

VHAKEGULU VHAKEGULU FC

[Zwi bva kha: www.google.co.za]

No disendeka nga tshifanyiso tshi re afho ntha, nwalani athikili ya magazini.

[25]

2.5 TSHIPITSHI

Thohoyatshikolo tshine na dzhena khatsho vha khou ya u awela. Vhurangaphanda ha tshikolo ho dzudzanya vhumambo ha nyonesano. Inwi ni murangaphanda wa vhagudi we a humbelwa u do amba tshipitshi no imela vhagudi. Thoho ye na newa asiyi:

'Kha Thohoyatshikolo ri vhona tshikolo'

Nwalani tshipitshi tshenetsho.

[25]

2.6 MUFHINDULANO

No ri ni tshi khou vhaaisala na ya ha dokotela we a ri u ni thathuvha a wana ni na vhulwadze ha swigiri, a mbo di ni rumela kha mueletshedzi wa vathu vho farwaho nga uho vhulwadze.

Nwalani mufhindulano we wa vha hone vhukati ha inwi na mueletshedzi.

[25]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 50
MARAGAGUTE: 100